

Prof. dr. sc. Igor Francetić i suradnici

Farmakoterapijski priručnik

6. izdanje

Šesto izdanje FARMAKOTERAPIJSKOG PRIRUČNIKA glavnog urednika prof. dr. sc. Igora Francetića i suradnika, u izdanju Medicinske naklade, izlazi tri godine nakon V. izdanja, što je planirani ritam izlaza. Želja je autorâ, uredničkog odbora i suradnika da se na taj način obuhvate većim dijelom dinamične promjene na području lijekova koje se događaju i u svijetu i u nas.

Prvenstveni je cilj FARMAKOTERAPIJSKOG PRIRUČNIKA osigurati objektivni i svjež izvor informacija o lijekovima registriranim u Hrvatskoj. Krajnji je cilj poticati racionalnu primjenu lijekova dokazane djelotvornosti, prihvatljive štetnosti, dobre kvalitete uz trošak prihvatljiv za društvo ili pojedinca.

Kako bi se ispunio cilj da čitatelj u FARMAKOTERAPIJSKOM PRIRUČNIKU nađe objektivne i relevantne informacije o lijekovima, u izradi PRIRUČNIKA sudjelovalo je 56 suradnika – eksperata u različitim područjima medicine.

PRIRUČNIK je prema sadržaju podijeljen u tri velike cjeline:

I. *Propisivanje lijekova,*

II. *Hitna stanja,*

III. *Hrvatska materia medica.*

Uz ove tri velike cjeline PRIRUČNIK još čine *Dodatci i Kazalo pojmova*. Organizacija i struktura ovog izdanja potpuno slijedi već prihvaćen i provjeren pristup prethodnog izdanja te sličnih priručnika koji se objavljuju u svijetu (posebice BNF).

Za razliku od prethodnih izdanja u VI. je izdanju posvećena veća pozornost pedijatrijskim dozama lijekova. Na taj se način želi barem dijelom umanjiti značajan nedostatak propisivanja lijekova u djece, što je posljedica činjenice da više od 80% lijekova koji se rabe u pedijatriji nikada nije ispitano u adekvatno provedenim kliničkim studijama na djeci.

Nadalje je novost da su tablice prikaza pojedinih lijekova dopunjene rubrikom u kojoj je naveden način propisivanja lijeka, što će olakšati svakodnevni posao liječnika koji lijekove propisuju, kao i ljekarnicima koji ih izdaju. U VI. izdanju nadalje je naveden nositelj odobrenja za stavljanje lijeka u promet, a ne proizvođač lijeka kako je to bilo u dosadašnjim izdanjima. Izostavljen je dodatak: *Lijekovi i hrana* s obzirom na to da se uz svaki lijek navodi ova interakcija ako je značajna. Izostavljeno je i poglavlje: *Tvari nedokazanog djelovanja*.

Potpuno su obnovljena poglavlja: *Nuspojave lijekova i medicinskih proizvoda; Lijekovi i šport; Reakcije preosjetljivosti; Anafilaktičke i anafilaktoidne reakcije*. Poglavlje *Ubodi i ugrizi* podijeljeno je u dva: *Profesionalni incidenti* i *Ubodi i ugrizi*. Obnovljen je dodatak o zakonskoj regulativi u skladu s promjenama u regulativi na području lijekova.

U prvom dijelu PRIRUČNIKA koji se sastoji od deset cjelina navedena su poglavlja obuhvaćena naslovom *Propisivanje lijekova*. Prvo poglavlje ove cjeline iznosi opće smjernice za propisivanje lijekova u nas te su navedeni odgovarajući zakonski propisi koji reguliraju ovo područje. U poglavljima *Lijekovi u ordinaciji obiteljskog liječnika* i *Lijekovi za liječničku torbu* iznesen je popis lijekova koji bi trebao biti dostupan u ordinaciji odnosno torbi liječnika. U tekstu o nuspojavama iznesene su osnovne upute o tome što su nuspojave uz definicije pojmova te kako s njima postupati, a pridodan je i postupak u slučaju nuspojava medicinskih proizvoda. Lijekovi i kirurški zahvat vrijedno je poglavlje koje pruža informacije kako postupiti s obzirom na uzimanje lijekova u bolesnika koji će biti kirurški tretirani. U poglavljima koja slijede iznesene su informacije o primjeni lijekova u posebnim skupinama bolesnika (lijekovi i šport,

lijekovi u starijoj dobi i lijekovi i djeca), kao i o primjeni lijekova u palijativnoj skrbi.

Drugi dio PRIRUČNIKA sastoji se od pet cjelina liječenja određenih hitnih stanja kao što su resuscitacija, kardiogeni edem pluća, hipertenzivna kriza, akutni abdomen, akutni bronhospazam, reakcije preosjetljivosti i anafilaktičke reakcije, akutna otrovanja, profesionalni incidenti te ubodi i ugrizi.

Najopsežniji je treći dio PRIRUČNIKA pod naslovom "Hrvatska materia medica", a podijeljen je prema prihvaćenom sustavu u poglavlja prema anatomsko-terapijsko-kemijskom (ATK) sustavu razvrstavanja lijekova. Započinje se s lijekovima s učinkom na probavni sustav i mijenu tvari (ATK, A-skupina) pa sve do ostalih lijekova svrstanih u V. skupinu. Prikazani su lijekovi odobreni u R. Hrvatskoj, a za svaki pojedinačni lijek prema generičkom imenu navedeno je djelovanje, indikacije za primjenu, upozorenja o primjeni lijeka, kontraindikacije, nuspojave, interakcije, predoziranje i doziranje lijeka. Zatim slijedi tablični prikaz svakoga pojedinog odobrenog lijeka u nas prema tvorničkom imenu te je uvrštena nova rubrika u kojoj je naveden način propisivanja lijeka. Nadalje, u tablicama je za svaki lijek u ovom izdanju naveden i nosilac odobrenja za stavljanje lijeka u promet, a ne proizvođač lijeka. Režim izdavanja je posebno važan za liječnike budući da navodi da li se lijek izdaje na recept ili bez recepta odnosno njegovo mjesto na Listi lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Posebno je koristan uvodni dio koji se odnosi na pojedinu terapijsku skupinu, a uz ostalo iznosi određene komentare, novija saznanja pa i smjernice koje bi trebale pridonijeti racionalnoj primjeni lijekova. U ovom je izdanju unaprijeđen i prikaz velikog broja pripravaka za parenteralnu i enteralnu primjenu uz savjete za racionalnu primjenu.

Četvrti dio PRIRUČNIKA predstavljaju *Dodatci*, a sastoje se od interakcija lijekova, primjene lijekova u bolesnika s oštećenjem bubrega i jetre, u trudnoći i dojenju, u osoba s porfirijom. Također, u ovom se dijelu navode vrlo korisne referentne vrijednosti važnih laboratorijskih pretraga za odrasle osobe, priprema bolesnika za najvažnije laboratorijske i druge pretrage, antropometrijski parametri, utjecaj lijekova na psihofizičke sposobnosti i mjere i utezi.

Ukratko treba istaknuti:

- radi se o preglednom priručniku koji donosi podatke o svim lijekovima registriranim u R. Hrvatskoj,
- za određena područja liječenja iznesene su smjernice koje bi liječnicima trebale olakšati uporabu lijekova,
- raspodjela po poglavljima je logična pa će stoga snalaženje i traženje informacija korisnicima biti jednostavno i brzo,
- važno je redovito izdavanje ovakvog Priručnika koje treba i dalje nadopunjavati novim smjernicama uz kritički osvrt na principe primjene određenih lijekova ili skupina lijekova.

FARMAKOTERAPIJSKI PRIRUČNIK urednika prof. dr. sc. Igora Francetića u šestom se izdanju uspješno i prije svega korisno nastavlja na prethodna izdanja koja je vodio prof. dr. Božidar Vrhovac. PRIRUČNIK je prije svega namijenjen liječnicima kojima će olakšati praćenje ovoga dinamičnog područja te pomoći u svakodnevnom radu. PRIRUČNIK će također biti koristan i farmaceutima te svima drugima koji se bave područjem lijekova u nas i svima onima uključenim u sustav zdravstva i zdravstvene zaštite s ciljem primjene odgovarajuće farmakoterapije u skladu s principima racionalne farmakoterapije.

Dinko Vitezić, Igor Francetić